

УДК 903.26

ВІЙСЬКОВИЙ ОДЯГ РИМСЬКОЇ ІМПЕРІЇ

Студ. Є.О. Водолазька, гр. БДк-2-16

Науковий керівник доц. Ф.М. Проданюк

Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання. Метою наукової роботи є комплексне дослідження характерних рис основних елементів військового одягу Римської імперії, визначити вплив на розвиток військового мистецтва Риму інших народів Європи.

Завдання роботи:

- проаналізувати стан наукового дослідження становлення та розвитку військового одягу Римської імперії;
- з'ясувати вплив грецької традиції на римський військовий одяг;
- виявити колірну гаму та орнамент військового одягу Римської імперії;
- визначити характерні риси основних елементів військового одягу римлян.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження є військовий одяг Римської імперії.

Предметом дослідження є основні елементи, матеріал, колір та орнамент військового одягу Римської імперії.

Методи та засоби дослідження. При написанні роботи використовувалися загальнонаукові та спеціально-історичні методи, зокрема історичний, системно-структурний, біографічний, проблемно-хронологічний, аналітичний, конкретно-пошуковий та ін.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Наукова новизна дослідження:

- проаналізовано творчий доробок дослідників військового одягу Римської імперії;
- здійснено спробу провести бібліографічне упорядкування численної наукової та публіцистичної літератури, яка присвячена даній проблемі.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у можливості використання його положень та фактичного матеріалу при підготовці та проведенні занять з курсів «Українська та зарубіжна культура», «Історія мистецтва та матеріальної культури», а також при написанні курсових та дипломних робіт з фахових дисциплін.

Результати дослідження. Давньоримський костюм протягом своєї багатовікової історії розвитку зазнав дуже істотних змін, безпосередньо пов'язаних з глибоким зрушеннями в суспільному ладі Римської держави та її культурі. До II ст. н. е. він залишався близьким своїми загальними рисами до давньогрецького костюма. Тривалий час зберігалася простота крою та декору, панувала ідея самодостатнього значення природної краси людської фігури, по відношенню до якої одяг відігравав лише додаткову, підпорядковуючу роль, у зв'язку з чим звичайним було оголення тіла.

Починаючи з III ст. до н. е. пізній Римській імперії у зв'язку з наростанням кризи рабовласницького суспільства й античної культури, костюм різко змінювався. Усі специфічні властивості античного костюма почали зникати, а огортаючий одяг поступово замінювався переважно глухим вбранням. Найпоширенішим матеріалом, з якого виготовляли одяг протягом усієї історії Стародавнього Риму, була шерсть. Римляни вміли виготовляти різноманітні шерстяні тканини, зокрема дуже тонкі та м'які, а також цупкі, ворсисті. Поряд із шерстю використовували й льняні тканини, переважно для нижнього одягу. Вже з I ст. н. е. у Римі був відомий шовк. Основним

кольором давньоримського одягу в ранній період був білий. Він становив привілей повноправних римських громадян. Білий колір частково зберігав своє значення й пізніше як колір парадного одягу, особливо при відправі жертвоприношень та інших релігійних церемоній і обрядів. Раби й неповноправні громадяни носити білий одяг не мали права. Кольори їхнього вбрання були темними: переважали коричневі, жовто-бурі та сірі тони. У період республіки та ранньої імперії переважав ще одяг з гладких одноколірних тканин без узорів, прикрашений лише каймовими смугами переважно темно-вишневого, пурпурного та синього кольорів. Комплект одягу легіонера складався з нижньої та верхньої туніки, поясу, шарфа, штанів, плаща та взуття. У період ранньої імперії римляни носили широкі туніки, що не мали рукавів. Туніки виготовляли з вовни. Деякі дослідники доводять, що легіонери носили туніки також з льону. Для вищого командування туніки робили з дорогої тканини та навіть з шовку. Туніка – це нижній одяг, який носили під тогою. Однак серед простих легіонерів у II-III ст. н.е. вона перетворилася у елемент верхнього одягу. Особливо це стосувалося тих воїнів, що знаходилися в сурових кліматичних умовах. Тому вони одягали на себе декілька тунік. У II-III ст. н.е. у римському війську з'явилися сорочки з довгим рукавом. В цей період римляни почали запозичувати деякі елементи військового одягу у германських племен. Значного поширення набувають також довго рукавні туніки. Дослідники вважають, що їх римляни запозичили зі Сходу.

В період Римської імперії легіонери запозичили також різноманітні брюки (штани). Зокрема, легіонери носили шкіряні бриджі, що закінчувалися трохи нижче коліна. Ймовірно їх спочатку носили у римській кінноті, але пізніше такі штани почали виготовляти з вовни чи льону. У III ст. н.е. римські воїни почали носити довгі брюки. Особливого поширення вони набули серед легіонів, що воювали на Близькому Сході. Важливим елементом військового одягу римлян був плащ. Командири від центуріона і вище носили плащ-*paludamentum*, який виготовлявся з дорогих тканин. Легіонери одягали плащ-*raenula*, який мав італійське походження та являв собою шматок вовняної тканини у формі півкола з прямокутником, пришитим до центру. Значною популярністю серед легіонерів, їхніх командирів та імператорів користувався плащ-*sagum*. У римлян набули поширення й інші види військових плащів - *sagulum*, *abolla* та *lacerna*. Останній плащ був важливим елементом одягу кінноти. Це була менша за розміром версія прямокутного сагума. Римські солдати носили також шарф-*focale*, що являв собою відріз з вовняної тканини довжиною близько 1,7 м.

Найбільш вживаним взуттям легіонерів у I-II ст. н.е. були відкриті сандалі-каллігули (*caligae*) та закриті шкіряне взуття – кальції (*calcei*). До складу військового костюма входили знаки розрізнення, так звані фалери- круглі срібні чи золоті медалі з різними викарбуваними на них зображеннями.

Висновки. Отже, у період Римської імперії військовий одяг легіонерів та їхніх командирів зазнав значної еволюції. Римляни почали запозичувати зі східного «варварського» середовища деякі елементи військового одягу.

Ключові слова: Римська імперія, військовий одяг.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конолли П. Греція і Рим. Енциклопедія військової історії. – М., 2000. -356 с.
2. Савельєва К. С., Савельєв О. К. Теракотові статуетки римських воїнів з Північно-Західного Причорномор'я // Археологія. – 2012. – № 1. – С. 42–47.